

Soru: Namazda ta'dîl-i erkâna riayet etmemek gibi hata yapan kimselere karşı tavrımız nasıl olmalıdır?

FETVA

Allah Teala Ümmet-i Muhammed'in en hayırlı ümmet olduğunu, bunun sebebinin de onların iyiliği emretmesi ve kötülükten alıkoyması olduğunu ifade etmektedir.¹ Her mümin gücü nispetince bu vazifeyi yerine getirmelidir. Zira Allah Teala hiçbir istisna zikretmeksizin iman eden erkek ve kadınların iyiliği emredip, kötülükten nehyettiğini haber vermektedir.² Bu gerekçeyle münkere anında müdahale edilmeli, dünyevi ve uhrevi belalardan bu suretle sakınılmalıdır. Nitekim Allah Rasulü ﷺ bütün insanları gemiye binmiş bir topluluğa benzetmekte, geminin alt katında yolculuk yapanların suya daha kolay ulaşabilmek için onu delmek istediklerini, üst katta bulunanların onları bu ameliyeden vazgeçirmedikleri takdirde toptan helak olacaklarını ifade etmektedir.³ Namazda ta'dîl-i erkâna riayet etmek Ebû Hanîfe ve İmam Muhammed'e göre vacip, İmam Ebû Yûsuf'a göre ise farz olduğundan⁴ ta'dîl-i erkânı ihlal eden biri görüldüğünde uyarılmalıdır. Allah Rasulü ﷺ namazında ta'dîl-i erkâna riayet etmeyen bir sahabiye namazını tekrardan kılmasını emretmiş,⁵ Hz. Huzeyfe (r.a) de kırk yıldır bu şekilde namaz kıldığını öğrendiği birini gördüğünde "Bu hal üzere ölecek olursan, Hz. Muhammed'in ümmeti sayılmazsın." buyurmuştur.⁶ Buna bağlı olarak her bir Müslüman ferdin bilmesi gereken farz, vacip ve haram ameller hususunda bir münker müşahede edildiğinde, her fert bu münkerin izale vazifesini yerine getirmek noktasında mesuldür. Ancak bu amel yalnızca alimlerin vakıf olduğu ince meselelerden ise bu görevi onlar üstlenir.⁷ Bununla birlikte emir-bil-maruf-nehiy-anil-münkerin de kendine ait şartları vardır. Bunlardan biri bu vazifeyi üstlenen kimsenin yumuşak tavırlı ve konuştuğu sahada ilim sahibi olmasıdır. Zira Allah Teala "Rabbinin yoluna, hikmetle ve güzel öğütü çağır."⁸ ve "De ki: İşte bu benim yolumdur. Ben ve bana uyanlar ilim üzere Allah'a çağırırız."⁹ buyurmaktadır. İyiliğin emri ve kötülükten nehiy adedi hususunda herhangi bir sınırlama yoktur. Bilakis hadis-i şeriflerde birkaç seferin ardından bu ameliyenin terki hususunda tehdit varit olmuştur. Peygamberimiz ﷺ İsrail

¹ Âl-i İmrân 3/110; Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Hüseyin Fahrüddîn er-Râzî, *Mefâtihu'l-ğayb* (Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 1420), 8/325.

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

² Tevbe 9/71.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

³ Buhari, Şirket, 6 (Hadis No: 2493).

مِثْلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَأَقِ فِيهَا كَمِثْلِ قَوْمٍ اسْتَهْمُوا عَلَى سَفِينَةٍ ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا ، فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقْفُوا مِنْ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا ، وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا . فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلْكُوا جَمِيعًا ، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَّوْا وَنَجَّوْا جَمِيعًا

⁴ Ebû'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînanî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Sind: el-Büşra, 2021), 1/174-175.

⁵ Buhari, İsti'zan, 18 (Hadis No: 6251).

⁶ Buhari, Ezan, 132 (Hadis No: 808).

وَلَوْ مُتَّ مُتٌّ عَلَى غَيْرِ سُنَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

⁷ Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Minhâc fî şerhi Şahîhi Müslim b. el-Haccâc* (Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 1392), 2/23.

⁸ Nahl 16/125.

دَعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

⁹ Yûsuf 12/108; Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2005), 6/297.

فَلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي

oğulları birbirini münkerden alıkoymayı bırakınca onların lanetlendiğini haber vermiş, sonrasında da “İsrailoğullarından inkar edenler, Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lanetlendi. Bu, onların isyan etmeleri ve hadlerini aşıyor olmalarından ötürüydü. İşledikleri herhangi bir kötülükten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Yapmakta oldukları ne kötüydü!”¹⁰ ayet-i kerimesini okumuştur.¹¹ Zikredilen durumdan yalnızca anne-baba istisna edilmiştir. Buna göre anne-baba yapılan tebliği kabul etmezlerse yalnızca onlara dua etmek ve onlara istiğfar etmekle iktifa edilir. Edilen dualar ve istiğfarlar vesilesiyle Allah Teala ebeveynini o münkerden kurtarır.¹²

---

¹⁰ Mâide 5/78-79.

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

¹¹ Bkz: Ebu Davud, Melahim, 17 (Hadis No: 4336); Tirmizi, Tefsîru'l-Kur'ân, 5 (Hadis No: 3047).

¹² Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dîmaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beirut: Darul Fikr, 1992), 4/78.